

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Dialecticæ

Dieterich, Conrad

Giessæ Hessorum, 1611

Caput XXIX. Distributio est vel primaria: vel secundaria.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56580](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56580)

[Libanius hac ita declarat. Et totum & partes habent aliquid singulare, quo alterum ab altera differt. Totum enim non est partes, neq; partes totum. In his autem que toti insunt, Communiter, quia eadem etiam partibus oportet inesse, alias communiter toti non inessent, sed singulariter in relatione alterius ad alterum etiam hoc modo reciprocatio est, ut, si totum est substantia, communiter accipiendo id in quantum habet partes, necesse etiam est partes esse substantias. Si totum bonum est, communiter etiam partes bona sunt, & contra. Sed non si totum est genus, vel subjectum, vel adjunctum, vel integrum, etiam partes sunt genera, subjecta, &c. quia hæc non communicantur in relatione ad partes, &c.]

ELENCHUS

Distributionis committitur in genere, quando generales distributionis regulæ violantur, ut, Cum Rhetorica dividitur in inventionem, dispositionem, elocutionem, memoriam, & pronuntiationem.

[Inventio enim, Dispositio & memoria sunt in Rhetorica heterogenea.]

Cum Ecclesia dividitur in militantem, dormientem & triumphantem.

[Non enim est adæquata distributio toti, quia alterum membrum, dormiens, redundat.]

Cum Philosophia dividitur in differendi subtilitatem, in nature obscuritatem, in vit. im atq; mores.

[Hic enim plures partes omittuntur,]

Hæc de Distributione in genere: sequuntur ejus partes.

CAPUT XXIX.

1. Distributio est vel primaria: vel secundaria.

2. Primaria est, quæ oritur ex argumentis absolutè consentaneis.

3. Estq; duplex: vel ex causis; vel ex effectis.

[Philippus quadruplicem constituit distributionem. Divisionem nominis, quam nos referimus ad distributionem adjuncti in sua subjecta. Nomen enim seu vox rebus jungitur. 2. Divisionem generis in species, quam referimus ad distributionem ex effectis. 3. Partitionem integri in membra, quam nos referimus ad distributionem ex causis. 4. Distributionem subjecti in adjuncta accidentia propria, quam nos nominamus distributionem ex subjectis. Et addimus, quam ille omittit, distributionem adjunctis.]

4. Distributio ex Causis est, cuius causæ sunt partes totius (distributi) est, cum totum, quod dividitur, est effectum: partes verò illud dividentes sunt causæ.

[Qualis ergò est affectio arguendi inter causam & effectum, talis etiam hic est inter partes & totum, & vicissim. Quando verò dicimus partes causas esse totius, non dicimus unam aut alteram tantum partem, neque etiam minus principales. Sic enim dicere posses, pedes, brachia, manus, &c. constituere hominem: Sed partes omnes, multiplicatas, ut etiam comprehendantur partes integrantes.]

Exempla inventionis.

Partes. Causæ	Totum effectum.
Socrates, Plato, Aristoteles	Philosophia.
Pannus, corium	Vestitus.
Rotunda, quadrata	Vasa.
Discere literas,	} Proficisci in Academiam.
Cognoscere hominum mores	

Quæ sic enuntiantur: Philosophia partim à Socrate, partim à Platone, partim ab Aristotele conscripta est. Vestitus alius fit ex panno, alius ex corio. Vasa quadam sunt rotunda, quadam quadrata. Adolescentes ad Academiam proficiscuntur, ut & literas discant, & populorū mores cognoscant.

[Ubi attende *Notas distributionis esse particulas alius, quidam, partim, aut, vel: itemq; copulatum & conjunctum.*]

5. Distributionis ex causis tot sunt modi, quot sunt causarum genera: Itaque & diversi ex iisdem distributionis modi existunt. *Sic effectum distribui potest per causam efficientem, materialem, formalem & finem. Vel, per materialem & finalem: vel, per diversas efficientes unius vel plurium modorum: vel, per materias, formas & fines unius vel plurium modorum.*

6. In illis autem distributio integri in sua membra excellit.

[*Desumitur enim ex causis essentialibus & internis, quae integri essentiam constituunt.*]

7. Integrum est totum, cui partes suae sunt essentialia, hoc est; quod omnem suam essentiam à partibus (*membris*) accipit, & ab illis simul junctis integratur. *Sic homo est integrum, quod omnem suam substantiam accipit, & constituitur ab anima & corpore. Græcè dicitur σύνολον.*

[*Integrum accipitur 1. generaliter & indistinctè, & sic idem est quod totum, in significatione Grammatica. 2. specialiter in significatione Logica, & sic idem non est quod totum, sed differt ab eo, ut species à suo genere. Essentiale accipitur dupliciter. 1. Essentiale à priori, quod essentiam constituit. Sic materia & forma nominantur causa essentialia. 2. Essentiale à posteriori, quod comitatur essentiam: Sic adjuncta propria dicuntur essentialia. Priori modo dicuntur partes integro essentialia, non quidem ita ut unum membrum*

membrum sit forma, alterum materia, sed quodlibet membrum materia simul & forma partem complectatur. Ob

8. Partes dare integro essentiam ratione constitutionis. Ob
Integrum dare essentiam partibus, ratione perfectionis
conservationis.]

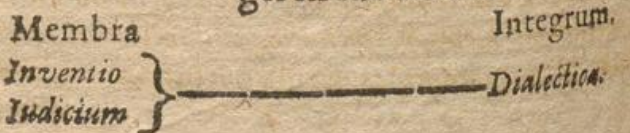
8. Membrum est pars integri :
Membrum est, quod integrum constituit. Sic anima & corpus sunt membra animi. Inventio & iudicium Dialectica. Ob
dicitur, μέγε & κατ' ἐξοχήν.

[Alii distinguunt integrum in essentialia, quod constat partibus essentialibus, ut: homo respectu animi corporis: & Materiale, quod constat partibus integralibus, ut: Aqua, vinum, aurum. Quilibet enim pars aqua, est aurum, aqua, &c. vel dissimulare, quod constat partibus heterogeneis, ut: corpus humanum, cuius partes sunt caput, brachium, pedes. Similiter & membra distribuunt in essentialia, quod constituit totum essentialia, ut, materia & forma: & integrale, quod constituit totum integrale, ut pes, manus, caput, venter, &c. esse estque vel principale, quod ad totius constitutionem est simpliciter necessarium, ut cor, cerebrum, caput anime, vel Minus principale, quod a toto abesse potest citra eius interitum, ut, digitus, pollex, unguis, pili, &c.]

7. Distributio integri est, cum totum, quod distribuitur, est integrum.
partes vero dividentes sunt membra.

[Ad hanc distributionem referuntur etiam orationes declamationes, conciones, disputationes, historice poemata, & similia, cum in membra distribuuntur & ducuntur.]

Exempla inventionis, Distributionis integri in sua membra.

Anima
Corpus
Caelum
Terra
Fundam
Pariet
Cultus
agrorum
apud
Exordi
Proposi
Confut
E qu
bris di
Mund
rietibu
gia de
pecore
Ead
nis di
integr
pracep
consta
mund
est per
Vi
cto a
niend
stat a
lum
mus
E
domo
arget
honor
est vel
injust

Equibus conficiuntur axiomata ex integro & membris disposita. Dialectica partes sunt inventio & iudicium. Mundus caelo & terra perficitur. Domus fundamento, parietibus & tecto absolvitur. Opus Georgicum Virgilii Georgia de segetibus, Dendrographia de arboribus, Pecuaria de pecore, & Melliturgia de avibus absolvitur, &c.

Eadem adhibentur etiam in Disputatione quaestio- nis dubiae, argumento tertio ducto à membris totum integrantes. Philippus est Dialecticus. Quia tenet precepta inveniendi & iudicandi. Pygmaeus est homo. Quia constat anima rationali & corpore humano. Deus totum mundum creavit. Quia caelum & terram creavit. Domus est perfecta. Quia constat pariete, fundamento & tecto.

Vicissim disputantur eadem argumento tertio ducto à Toto sive Integro. Philippus tenuit precepta inveniendi & iudicandi. Quia fuit Dialecticus. Pygmaeus constat anima rationali & corpore. Quia est homo. Deus caelum & terram creavit. Quia totum mundum creavit. Domus constat pariete, fundamento & tecto. Quia est perfecta.

Exempla promiscua alia. 2. Timoth. 2. In magna domo non tantum vasa sunt aurea & argentea (ex auro & argento,) sed etiam lignea & testacea: & alia quidem in honorem, alia verò in contumeliam. Sacra Scriptura utilis est vel ad redargutionem, vel correctionem, vel institutionem iniustitia. Natura fieret laudabile carmen an arte

quæsitum est. Ego nec studium sine divite vena-
nec rude quid possit video ingenium alterius hic
altera poscit opem res & conjurat amicè, Horat.
mne jus aut consensus fecit, aut necessitas constituit, aut
suetudo firmavit. Astra aut sunt spherica, aut plana.
ex fide justificamur, aut ex operibus, &c. Integri & Mi-
bri sunt hi CANONES.

I. Posito integro necesse est poni omnia
membra, sive partes essentielles (principales)
ut. Tenet Dialecticam. Ergo & præcepta inveniendi
& judicandi. Magistratus est custos præcepto-
rum Decalogi. Ergo & primæ tabulæ. Domus
Ergo habet fundamentum, tectum, parietes.

[Dico essentielles sive principales. Quia alia sunt
partium non essentialium & minus principalium seu qua-
titativarum. Sine his namq; integrum essenziale esse
Posito corpore humano ponitur caput, cor, epar, quæ sunt
res principales, & homo est integer essentialiter, etiam
auricula desit, aut dens, aut digitus, aut pilus, quæ sunt
quantitative, & quidem minus principales, quarum re-
integer non est. Accipitur ergo integrum latius, non cui
omnino desit aut deesse possit, sed quod vel maximè prin-
cipales partes habeat, ut quæ maximè integritatem constituat
Cum accurate loquendo integrum non sit (numero &
latione) quod vel curtum & mutilatum est, vel cui numerus
deficit.] Et contra

II. Remoto (negato, destructo) integro (re-
to integrali) removentur (negantur, destruan-
tur) etiam omnia membra sive partes essen-
tiales. ut, Non tenet Dialecticam. Ergo nec Topi-
cam, nec Criticam. Nescit Grammaticam. Ergo
& Etymologiam & Syntaxin. Non est domus. Ergo
nec fundamentum, tectum, parietes, &c. Cuius
non est homo. Ergo nec animam, nec corpus habet
hominis.

[Nota: Toto integro simpliciter negato, non potest dari membrum ullum. Negato verò secundum quid, nempe ratione unionis membrorum aut perfecti numeri, non est necesse negari membra negato integro, ut si seorsim sit tectum, seorsim parietes, seorsim fundamentum, nego esse domum, sed non nego membra domus, qua legitime exstructa domum integram constituunt. Si autem simpliciter domus negetur, ita ut nec actu nec potentia poni possit, membra eius simul negantur.]

III. Nullum integrum potest affirmatè prædicari de membro: nec unum membrum de toto integro. ut, manus parva dividitur in brachiale, postbrachiale, & digitos, & tamen non possum dicere, digiti sunt manus.

[Ratio est, quia unum membrum non est totum integrum, nec totum integrum est unum aliquod membrum. Intellige autem de prædicatione propria, non Tropica. Tropice namque integrum de membro dicitur. Nonnunquam autem integrum de membro prædicari potest, videlicet si apponatur vox membri sive partis, ut: iudicium est pars Dialecticæ. Corpus humanum est pars hominis. Verum hoc non fit simpliciter, sed quatenus membrum vel pars induit affectionem speciei vel generis.]

IV. Pars integralis non potest prædicari de toto integrali heterogeneo. Sic partes heterogeneæ in corpore humano respectu totius sunt oculus, cor, brachium. At non possum dicere: corpus est oculus, cor, brachium, &c.

V. Collectis omnibus membris integrum esse necesse est: ut, Tenet præcepta Elocutionis & pronunciationis. Ergo est Rhetor. Lesbia habet omnes partes formosas. Ergo tota formosa est.

VI. Posito vel remoto uno tantum mem-

bro, integrum esse necesse non est. ut, *Tyranni possunt occidere tantum corpus. Ergo non tantum hominem. vicissim: Tyranni non possunt occidere animam. Ergo hominem occidere non possunt.*

Huc pertinet & hac Regula:

*Destrueta una parte principali, totum destruitur. Ille non habet cor. Ergo homo non est. Edificio huic deest tectum. Ergo domus non est. Item: Remota una formae parte reperiatur tota: ut, *Quintia non est venusta. Ergo nec est formosa.**

ELENCHUS

*Integri & membrorum committitur I. Cum in integro sumitur, quod integrum non est. ut, *Habet animam. Ergo est homo.**

[*Anima enim non est ipsum totum, sed pars tota altera nempe pars compositi, atq; ita homo non potest, quae erronea fuit Platonis opinio.*]

*II. Cum id, quod de toto praedicatur, transferatur ad singulas partes, ut: *Homo est mortalis. Ergo anima est mortalis.**

*III. Cum de uno aliquo membro praedicatur totum, ut, *Paries est domus.**

*IV. Cum quod unius membri proprium est, attribuitur & alteri. ut: *Anima est spiritalis. Ergo corpus est spiritale.**

*V. Cum falsa membra ponuntur pro veris. ut, *conjugio est arrha seu signum firmati contractus. Est actus ceremonia visibilis. Item promissio benedictionis. Ergo sacramentum.**

[*Non enim quodlibet signum, & qualibet actio est membrum Sacramenti, sed illud signum, quod ex institutione divina gratiam invisibilem obsignat, & illa actio, quae certo Dei verbo instituta.*]

Sic Dialectica Rami non est divisa in tres libros aut partes. Ergo non est integra.

VI. Cùm ex imperfecta membrorum inductione integrum concluditur. ut, *Ille bene pronuntiat. Ergo est bonus Rhetor. Bene scribit. Ergo est bonus Grammaticus. Habet parietes & fundamentum. Ergo est domus.*

VII. Cùm ex unâ aut alterâ parte procedimus ad affirmationem aut negationem totius. ut, *In Philosophia sunt multa inutilia. Ergo tota Philosophia inutilis est. Dicitur aliâs Fallacia à dicto secundum quid ad dictum simpliciter.*

Sic fuit prima Distributionis primariæ species, sequitur altera.

CAPUT XXX.

I. Distributio ex effectis est, cùm partes sunt effecta totius: *hoc est*, cùm totum quod distribuitur, est causa, partes verò distribuentes sunt effecta.

Exempla.

Causæ totius.

Effecta, partes.
bene loquuntur,
bene dicunt,
bene differunt,
scribunt,
legunt.

Literarum Studiosi alii

Opificum alii

Consuunt calceos.
sarciunt,
stantes pinsunt,
mercaturam exercent.

Nautarum alii

Malos scandunt,
per foros cursant,
sentinam exhauriunt.

2. Distributio ex effectis fit vel in effecta efficientis; vel in materiata: vel